

Gospodar in gospodinja

LETO 1937

20. JANUARJA

STEV. 3

Prve setve

Marsikomu se bo zdelo prezgodaj govoriti o prvih setvah že sedaj, ko še sredi zime nismo. Kajpada, za setve na prostem je vsekako še prezgodaj. Saj je zemlja zmrznjena in Bog ve kakšno vreme nas še čaka, preden bomo mogli na vrt. Tudi za setve v toplih gredah je za navadne potrebe še mnogo prezgodaj. Pač pa je ta mesec čas za razne setve v topli sobi ali v kakršnemkoli drugem zakurjenem prostoru, kjer je stalna toplota okoli 15 do 20 stopinj C. Tu se pa zaenkrat ne gre za kako povrtnino, ampak pred vsem za setev nekaterih najlepših, najtrajnejših in najdražjih okrasnih rastlin lončnic, katerih seme počasi kali in ga moramo sejati zato tako zaračuna, da se morejo mlade rastline do jeseni dovolj razvijati in utrditi.

Za prve setve v sobi potrebujemo malenkost dobre, lahke zemlje, z močno pregrajenega vrta, ali še bolje iz tople grede. Zlasti je važno, da zemlja nima v sebi še nestrohnelih organskih predmetov (n. pr. drobcev listja, korenin, kakih gnijočih vejic itd.) Zemljo si pripravimo že več dni prej, da se v kleti ali kakem drugem toplem prostoru ogreje in nekoliko obsuši. Potem jo presejemo skozi precej gosto mrežo, da odstranimo debelejšje grude, kamenčke in druge primese, ki ne spadajo vanjo. Pripraviti treba tudi nekoliko čistega peska (mivke), ki ga primešamo zemlji, da je bolj rahla in propustna.

Dalje potrebujemo za setev v sobi plitve posode, kakor so n. pr. navadni bolj veliki podstavki za cvetlične lončke. Vendar pa so ti podstavki za debelejšje seme preplitvi, pa tudi odtočnih lukenj nimajo. Bolj pripravi so 4 do 5 cm visoki zabojčki v velikosti n. pr. od 15 × 20 (širina × dolžina) do 20 × 30 cm. Na dnu jim zvrtamo par odtočnih lukenj v premeru 2 do 3 cm. Te luknje pokrijemo najprej s črepinjami ubitih lončkov, potem pa po vsem dnu razprostremo 1 cm na debelo kamenčkov ali

debelejšega peska, da voda lažje odteka. Če ni dovolj druge posode, so za setev sposobni tudi navadni, največji cvetlični lončki, ki jih moramo pa za dve tretjini na visoko nasuti s črepinjami ali z debelejším peskom. Šele na to podlago nasipamo prej pripravljeno prst, ki jo poravnamo in nekoliko pritisnemo, da se potem, ko jo zalijemo, preveč ne sesede. Nobene posode pa ne napolnimo z zemljo prav do vrha, ampak pustimo priлично 1 cm roba.

Kaj bomo sejali? Že v zadnjem članku smo našli nekatere rastline in sicer take, ki se dajo tudi z najpreprostejšimi pripomočki v sobi sejati in tekom let vzgojiti v zelo lepe, drage, pa vendar ne preveč občutljive, trajne, okrasne lončnice. Za enkrat bo dovolj, ako omenimo posebno tele: Šprengerjev beluš ali špargelj (asparagus), aralijo, razne palme, draceno in klivijo. Od vsake zadostuje običajen odmerek (porcija) semena ki ima navadno po nekoliko semenskih zrn in stane samo par dinarjev. Pri skrbni negi zraste iz enega samega zrna tekom let mogočna rastlina, ki je lahko vredna sto in več dinarjev. Prvi pogoj za tak uspeh je potrpežljivost in ljubezen do stvari. Kdor nima teh lastnosti, naj se nikar ne loti tega posla, ker ne bo prav nič dosegel. Novinec stori najbolje, da vzame v vzgojo eno ali dve kvečjemu dve razni rastlini n. pr. samo asparagus, ali kvečjemu še aralijo zraven.

Naj opišemo najprej setev Šprengerjevega šparglja ali asparagusa, te krasne in povsod tako čislane sobne krasotice. Črno seme ima obliko drobnega graha. V pripravljeno posodo potaknemo vsako zrno zase po 3 cm vsaksebi in 1 cm na globoko. Nato jamice zadelamo s prstjo, ki jo še enkrat nekoliko pritisnemo. Nazadnje zemljo prav previdno zalijemo, da je voda ne raznese in semena ne odkrije. Posodo pokrijemo s šipo, da se zemlja prehitro ne izsuši: čez šipo položimo še debel papir, ker setev v temi bolje

kali. Posode postavimo na topel kraj v bližino peči, (ne na peč), ali na pečico pri štedilniku, kjer je precej enakomerna in stalna toplina prilično 20 do 25 stopinj C. Sedaj nimamo druge brige, nego da skrbno pazimo, da se zemlja s setvijo ne presuši, ampak da je vedno enakomerno vlažna. Zalivamo s prestano vodo, ki ima tako toplino kakor prostor, kjer setev stoji. V 2 do 3 tednih seme skali. Takoj, ko pribodejo rastlinice iz zemlje, odstranimo s šipe papir in postavimo posodo v bližino okna, da je setev na svetlem. Ko se rastlinice začno zadevati v šipo, jo podložimo z dvema palčicama. Pozneje, ko so rastlinice že večje, pa šipo sploh odstranimo. Posode naj stoji vedno na enem mestu na sončnem oknu. Kako ravnati s setvijo pozneje, ko sejančki porastejo, bomo pojasnili pozneje.

Prav tako, če ne laže, je sejati in gojiti **aralijo**. Tudi to je krasna sobna rastlina, ki se razvije ob ugodnih razmerah v 2, 3 letih v lepo košato drevesce z živozelenimi, globoko narezanimi, jako okrasnimi listi.

Palme prizadenejo nekoliko več brige, zato so pa še bolj hvaležne, ko se tekom let razvijejo v stasite rastline. Ob primerni negi, zlasti čez zimo, dosežejo veliko starost. Najlaže vzgojimo in najmanj občutljiva je palma z imenom **chamerops** (izgovori šamerops). Priporočljive so tudi: **dateljeva palma** (phönix) in **kentia** (izgovori kencija). Vse se sejejo kakor je bilo prej opisano. Za poskušnjo sejmo trda semena iz navadnih datljev, ki jih dobimo povsod. S pazljivostjo in potrpežljivostjo si v nekaj letih odgojimo lahko prav lepe rastline.

H.

Lastnosti dobre plemenske svinje

Mladi pujski bodo v kratkem — oh, skrbi zadosti! Ali bo porod brez težav? Koliko pujskov li bo? In bodo kaj lepi? Bo li svinja imela dovolj mleka? Stražiti bo treba cele noči, da ne leže na mladiče ali jih na drug način ne ugonobi.

Res, — skrbi zadosti! A čim boljši prašičjerejci smo, tem manjše so lahko naše skrbi, ker smo vse pravilno pripravili.

Lahek in brez težav bo navadno porod, ako smo vodili dovolj razvito svinjo, staro najmanj deset mesecev. Če je pa stara komaj eno leto in naj že rodi, potem je naša skrb upravičena. Pri starejši in dobro razviti svinji so težki porodi redki in to še posebno tedaj, če je imela breja svinja dovolj prilike, da je pridno hodila na prosto. Plemenska svinja naj se redno giblje in hodi po tekalšču in to celo pozimi. Seveda mora biti tega z mladega vajena in primerno utrjena.

Svinja naj bi bila pred porodom sicer dovolj mesnata, toda ne pitana. Tudi krmljenje s sirovo krmo vpliva ugodno na potek poroda.

Od starejše svinje lahko pričakujemo, da bo zarod lep dobro razvit in številen. Število mladičev pa je končno odvisno v največji meri od svinje same, odnosno od njene rodovitnosti. Nekatera ima redno

po deset, dvanajst in več mladičev, druga le po štiri ali pet. Rodovitnost je važna plemenska lastnost, ki se **podeduje**. Zato je treba, do odberemo plemenske svinje le od matere, ki je imela večkrat zaporedoma primerno število lepih, enako razvitih mladičev. Pri tem ne gledamo na to, da bi bilo število pretirano visoko. Kar dovolj je, če ima eno gnezdo osem do deset ali kvečjemu dvanajst rilčkov, saj več praseta bo tudi najboljša svinja težko prehranila. Za presojo plemenske sposobnosti in rodovitnosti kakšne svinje, služi nekaterim tudi njeno vime. Dobra svinja naj ima na vimenu 12 do 14 dobro razvitih sesov.

Ne samo rodovitnost, tudi druge lastnosti se seveda podedujejo, na primer ta, ali je svinja res dobra mati, da zna varovati svoje mladiče. Vsakdo, ki je le parkrat stražil, bo rad potrdil, da je nekatera svinja zelo skrbna in pazljiva in da prav lepo varuje svoje mladiče, dočim je druga žival naravnost nemarna. pujske pohodi in potlači, jim ne pusti sesati ali jih celo grize ali požre. Tudi to so lastnosti, ki se točno podedujejo in na katere je paziti pri odberi plemenskih živali.

Kako se bodo mladi prašički v prvih dneh svojega življenja razvili, to je v največji meri odvisno od svinje-matere.

Če ima dovolj mleka, so pujski živalni, zdravi, okrogli in gladki. Kar videti jim je, da so zadovoljni, in kako se jim dobro godi, spoznaš, ko mirno zaspijo poleg svinje včasih še s seskom v rileku. Če ni dovolj mleka, so mršavi, nemirni, cvilijo, grizejo in mučijo svinjo. Ali ima svinja dosti mleka, je seveda v veliki meri odvisno od krme, je pa tudi mlečnost

svinje lastnost, ki se podeduje ravno tako kakor mlečnost pri goveji živini.

Ko bomo sedaj dobili prve mladiče, bomo po teh vidikih že takoj izmed mladih svinjk določili in odbrali: najlepše kot bodoče plemenske svinje ter jih dobro krmili in negovali, da bi na ta način prišli do res uporabnega in dragocenega plemenskega materiala. ok.

Telet ne odstavljajmo prezgodaj

Pri nas živinorejci često prezgodaj odstavljajo teleta in delajo s tem veliko in nepopravljivo napako. Mnogi odstavijo tele od krave že po dobrih treh tednih, ker jih žene pohlep za denarjem, ki ga dobijo za mleko. Pri tem pa ne pomislijo kako veliko izgubo imajo vsled tega, ker so prezgodaj odstavili mladiča od krave; tako tele se razvija vedno slabše in v rasti močno nazaduje. Navadno izgubi mnogo mesa, dobi veliko glavo, slab hrbet in je videti veliko starejše kot pa je v resnici. Mnogo telet v tej dobi tudi pogine; kar pa jih ostane, ee jim ta neprimerna sprememba v krmi pozna skozi vse življenje.

Za teleta v prvi dobi je najprimernejša hrana materino mleko, ne pa težko prebavljiva krma. Ko smo odvzeli teletu mleko, postane lačna in si skuša utešiti lakoto s senom, četudi jê želodec še vedno navajen na sladko mleko. Ker ne dobi v težki krmi zadostne hrane, prične vedno bolj hujšati in od take živine nimamo pozneje nobene koristi, ampak samo škodo; zato pa moramo biti vedno previdni in paziti na čas in način odstavljanja telet. Samo v tem izjemnem slučaju, ako nameravamo prodati tele mesarju, zadostuje, da sesa le tri do štiri tedne, v vsakem drugem slučaju pa je treba to odločno odsvetovati.

Pravilno odstavljamo teleta po 6 do 8 tednih. Junčke pa, ki jih hočemo obdržati za pleme in iz katerih hočemo vzgojiti visoko vredne plemenske živali, pustimo še dalje sesati, da se kolikor mogoče lepše razvijejo in okrepijo. Vsako odstavljanje se vrši polagoma, ne naenkrat, traja pa naj najmanj dva tedna. Počasno odstavljanje je zlasti zaradi tega potrebno, ker izgubi tele pri prenaaglem odstavljanju vedno preveč na teži. Prvi teden odstavljanja puščamo tele dvakrat, dru-

gi teden pa samo enkrat dnevno k vi-menu.

Ko je tele v tretjem tednu odstavljanja, mu moramo pokladati v nizkih jaslih nekoliko sena, najbolje otave in zdrobljenega ovsa. Tako se polagoma navadi na gostejšo krmo. Čim manj mleko dobiva tele, tem več ovsa, otave in posnetega mleka mu moramo pokladati; zelo potrebno in priporočljivo je tudi laneno seme. — Vsa ta krmila naj nado-meščajo tečno mleko.

Počasno odstavljanje je pri teletih vedno neobhodno potrebno. Goveji želodec tvorijo štirje deli: vamp, kapica, devetogubnik in siriščenik. Prvi trije so nekak razširjen požiralnik za shrambo užite hrane, šele četrti del želodca, siriščenik, je pravi prebavljalni organ. Pri odstavljanju telet se moramo zavedati vedno tega, da takrat ko tele sesa ne delujejo vsi štirje želodci, ampak da deluje večinoma samo četrti želodec t. j. siriščenik. Ta je v tem času tudi največji izmed vseh štirih želodcev, vamp pa tedaj še ni razvit in je majhen. Vamp se prične šele takrat razvijati, ko prične jesti tele gostejšo in tršo krmo, katero mora vamp prebavljati. Dokler uživa tele samo mleko, se prebavi isto samo v siriščniku. Ko pa začne tele uživati rastlinsko hrano, prično delovati tudi vsi trije predželodci in zavzemati vedno večji obseg; največji med njimi je vamp. Zato moramo gledati, da se vamp počasi privadi na svoje delo in da zraste polagoma do one velikosti, ki jo ima pri odraslem govedu. To pa dosežemo samo s počasnim odstavljanjem in sicer tako, da dobiva tele vsak dan manj mleka, toda vedno več gostejše in trše krme.

Predno zamenjamo pri teletu mleko s surovo krmo, moramo najprej privaditi prebavne organe na njo. Zato mu pokla-

damo že v tretjem tednu manjše količine dobre otave. Iz nje bo sicer želodec črpal le bolj malo hrane, ker še ni za to usposobljen, toda predželodci se bodo polagoma razširili in razvili v takem obsegu, da bodo lahko sprejemali vsak dan več krme ter jo začeli pripravljati za prebavo. S takim načinom hranjenja dosežemo, da se predželodci do šestega tedna že toliko razvijejo, da lahko začnemo z odstavljanjem, toda le počasi. Posebno lahko je odstavljanje telet tam, kjer jih kmalu po porodu napajajo z mlekom iz napajalnikov. Po preteku šestih tednov nadomestijo dnevno pol litra polnega mleka, s pol litra posnetega mleka. Približno po preteku dveh do treh tednov ostane teletu samo posneto mleko.

Ko teleta odstavimo, jim moramo nuditi prvovrstno otavo in seno ter oves; prav dobro krmilo je tudi moka lanenega semena. Oves je za teleta velikega po-

mena in zelo potreben. Vsebuje precej tolačje, veliko beljakovin in pa fosforjevo-kislega apna in je vsled tega za mlado živino odlično krmilo. Predno teleta odstavimo, jim pokladamo zdrobljen oves, da ga lažje in bolje prebavijo; pozneje pa jim lahko pokladamo tudi cel oves, kateri pa mora biti vedno suh.

Teletu ne smemo odtegniti vsega mleka naenkrat; nudimo jim ga vsaj še nekaj tednov in sicer posnetega ter pomešanega z vodo. Mleko in vsa druga nadomestila naj bodo vsaj nekaj časa po odstavitvi mlačna, da se ne prehlade prebavila in da ne dobijo živali driske. V hlevih, ki so topli in brez prepaha, se odstavljanje telet še posebno dobro posreči.

Če bomo znali teleta pravilno odstaviti in jim nuditi v prvem letu zadosti tečnih beljakovinskih krmil, se bo razvila iz njih prvovrstna molzna in plemenska živina. Č.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Zima v gospodinjstvu

Zime se sicer upravičeno bojimo, vendar ima tudi ta letni čas svoje prednosti. Zelo dobro porabimo n. pr. sneg za hlajenje jedil. Stisnemo ga v trde kepe, ki zmrznjene dolgo drže, in nam pomagajo, če hočemo kako jed hitro shladiti ali dati zelo hladno na mizo. Ako imamo predposteljnike ali drugačne preproge, jih s snegom prav lahko in lepo osnažimo. Preprogo nesemo ven, položimo s pravo, vrhno stran na sneg, jo temeljito iztepemo in še malo drgnemo po snegu sem in tja. Preproga postane čista in živih barv kakor nova. Tudi nepobarvana lesena tla iz mehkih desk postanejo lepo bela, če jih trdo pometemo s snegom. Ravno tako odstranimo saje s podstrešja. Snežnica je izvrstna mehka voda in zato posebno primerna za pranje perila. Tudi zamrznle ude moramo otajati najprej s tem, da jih zdrgnemo s snegom, potem jih smemo šele izpostaviti toplemu zraku.

Zima ima seveda tudi svoje slabe strani, vendar si tudi tu prav lahko pomagamo. Da se šipe na oknih ne orose in ne zmrznejo, jih nadrgnemo z mešanico 15 gr glicerina, 5 gr terpentinovega olja in 35 gr oleinkalijevega mila. Če so

pa stekla že zamrznjena, raztopimo v topli vodi kuhinjsko sol ali galun ter s to raztopino namažemo steklo in led izgine. Pozimi se ravno tako rada orose stekla pri očalih. To preprečimo če jih na obeh straneh namažemo z glicerinom ali pa z milom tako, da z vlažnimi prsti malo podrgnemo po milu in to milo, ki se je prijeljo prstov, nanesemo na očala. Isto tako si lahko pomagamo z vazelinom, ki ga imamo povsod doma. Kadar sušimo pozimi perilo na prostem, nam rado zmrzne. Temu odpomoremo, ako pridenemo zadnji vodi za splakovanje kuhinjsko sol. Kaj pa napravimo, če nam zmrznejo živila kakor krompir, jabolka, olje itd. Zamrznla jabolka vložimo za nekaj časa v mrzlo, malo osoljeno vodo, ki naj stoji v toplem prostoru. Potem jih pa čim prej porabimo. Ravno tako napravimo s krompirjem. Sladek krompir denemo v prostor, ki ima 20 stopinj C in ga pustimo tam 8 dni. Medtem časom se sladkor zopet pretvori v škrob. V steklenici zamrznjeno olje stajamo takole: Pripravimo v primerno veliko posodo tople vode. Vanjo postavimo steklenico z oljem, kjer ostane toliko časa, da je olje zopet tekoče. Zamrznjena jajca otajamo tudi v mrzli slani vodi, kar jih napravi zopet uporabna. S. H.

Kako shranjujemo igle

Zadnje zime zelo veliko pletemo, in to kar vse od kraja, mlado in staro, kar je žensk pri hiši. Ker uporabljamo pri tem različno debelo volno, se nabere tekom časa tudi več vrst pletilnih igel. Da se nam ne zamešajo in ne porazgube, je dobro če jih primerno shranimo, da so pregledna in takoj pri roki, kadar hočemo začeti z delom. Lepo, praktično in varno si jih uredimo takole:

Iz ostankov razne volne si napletemo v vzorcu; 1 desno, 1 levo ali v znanem patentnem vzorcu kos pletenine; začnemo s 24 petljami. Pletemo tem delj, čim več pletilk bočemo shraniti. Gotov kos pletenine obkavčkam, nato pa vtikamo vanj posamezne pletilke tako, da pridejo vedno pod desne petlje. Še pregledneje je spravilo, če vzamemo za vsakih pet pletilk drugačno barvo volne. Ko smo potaknili not vse igle, pleteni kos zvijemo skupaj ter zapnemo z zanjko in gumbom, ki smo jih prišli. Kadar pletilke potrebujemo, zvitek razvijemo, pa imamo pregled čez vse pletilno orodje, ki se ne skrivi in ne zarjavi, ker je pravilno shranjeno. Š. H.

KUHINJA

Mesnate rezine za juho. Goveje, telečje ali kako drugo ostalo meso, pa naj bo pečeno ali kuhano, prav drobno sesekljaj. Sesekljanemu mesu primešam v mleku namočeno, obribano in ožeto žemljico, par žlic kisle smetane, dva rumenjaka, malo zelenega peteršilja, ščep popra in žlico segretega surovega masla. Ko so vse te snovi prav dobro premešane, jih namažem na snažen s surovim maslom namazan prtič. Prtič namažem toliko, da iz mazila lahko zvijem klobasico. Na površino mazila potresam umešana jajca. Umešana jajca napravim takole: V lonček ubijem dve celi jajci, pridenem žlico mleka, malo soli in precej sesekljanega drobnjaka. V ponvi segrejem masti ali masla in stresem jajca na razbeljeno mast. Potem takoj mešam toliko časa, da jajca zakrknijo in da nastane nekakšna jajčna kaša. Namazano zvijem v klobaso, povežem z nitko in kuham v slani vodi pol ure. Kuhani klobasi odvijem prtič in jo zrežem na re-

zine. Rezine dam na vrelo juho. Tako napravljeno testo lahko tudi spečem. Obliko namažem z maslom in zravnam mazilo po njej. Pečenje zrežem na poševne kose ali jih z majhnim obodcem zrežem kot krofe. Na mizo jih dam z juho ali v njej.

Sardelina omaka. Bledorjavo prežganje napravim z žlice masti in žlice moke. Dve sardelici osnažim, sesekljam in jih pridenem prežganju. Odišavam omako z zelenim peteršiljem, zalijem z juho in dobro prekuham. Prekuhamo pretlačim, okisam s limoninim sokom ali z žlico kisle smetane. Omako dam s praženim krompirjem k mesu.

Ocvrti telečji zrezki. Telečje stegno razrežem na majhne, okrogle kose. Kose operem, potolčem in nasolim. Ko se zrezki četrt ure nasoljeni, jih povaljam v moki, namočim v raztepenem jajcu in osušim v drobtinah. Zrezki so veliko bolj sočnati, ako iz beljaka napravim sneg, snegu primešam rumenjaki in v jajčni mešanici namočim zrezke. Zrezke ocvrem na masti. Ocvrte zrezke zložim v kozico in jo postavim za pol ure v pečico. Zrezki so volni in sočnati.

Ocvirkovi ajdovi štruklji. Testo iz ajdove moke napravim takole: Pol litra ajdove moke poparim s pol litrom vrele in osoljene vode. Testo prav dobro premešam. Nekoliko ohlajeno testo na deski pognem v beli moki. Nato testo razvaljam za pol mezinca na debelo. Testo potresem s segretim in sesekljanimi ocvirki in potresem s pestjo krušnih drobtin. Potem zvijem testo na rahlo skupaj in denem v prtič. Prtič povežem z nitjo. Štruklje skuham v vreli slani vodi. Kuhane štruklje odvijem, zrežem na koščke, ter jih z razgretim ocvirki zabelim. Na mizo jih dam s kislim zeljem ali s kisljo repo.

Ocvrti žemljini kolački. Štiri žemljice obribam in jih zrežem na kocke. Kocke polijem s pol litra mleka, zmešanega s polovico vode. Ko so žemljice namočene, pridenem tri rumenjake, malo muškata in primerno soli. Nazadnje pridenem iz treh beljakov trd sneg. Potem zajemam testo z žlico kot za žličnike in ocvrem na razbelejeni masti ali na maslu. Ocvrte kolačke potresem s sladkorjem.

**V vsako hišo
„Domoljuba“!**

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Denarni trg. Za 1 avstrijski šiling plačamo 8.20 Din, 1 češko krono 1.52 Din, italijansko liro 2.29 Din, 1 holandski guldinar 23.83 Din, 1 nemško marko 17.50 dinarjev, 1 angleški funt 213.74 Din, 1 ameriški dolar 43.24 Din, 1 švicarski frank 10 Din, 1 francoski frank 2.03 Din, 1 belgo 7.34 Din.

ŽIVINA

g Živinski sejem v Kranju 11. januarja. Cene na tem sejmu so bile sledeče: voli I. vrste 5.50 Din, voli II. vrste 5 Din, voli III. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; telice I. vrste 5.50 Din, telice II. vrste 5 Din, telice III. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; krave I. vrste 4.75 Din, krave II. vrste 4.50 Din, krave III. vrste 4 Din za 1 kg žive teže; teleta I. vrste 7.50 Din, teleta II. vrste 7 Din za 1 kg žive teže; prašiči špeharji 9.50 Din, prašiči pršutarji 8.50 Din za 1 kg žive teže. — Cene živine so se od zadnjega sejma nekoliko dvignile in to pri goveji živini in prašičih špeharjih. — Cena za vole vseh vrst je narasla za 50 par pri kilogramu; v istem razmerju so narasle tudi cene telic vseh vrst; cene krav I. vrste so se dvignile za 25 par pri kilogramu, II. vrste 50 par in II. vrste tudi 50 par pri kilogramu. Cena prašičev špeharjev je poskočila za 50 par pri kilogramu, nasprotno pa je padla cena telet I. vrste za 50 par pri kilogramu.

CENE

g Cene umetnih gnojil in kmetijskih strojev. Thomasova žlindra baza 18% 134 Din; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à 98 Din; kalijeva sol po 100 kg 156 Din; kostni superfosfat 118 Din; apneni dušik v pločevinastih bohnih 200 Din; apneni dušik v papirnatih vrečah 185 Din; kostna moka 100 dinarjev; nitrofoskal v vrečah 143 Din; klajno apno 275 Din; lanene tropine 2 dinarja; modra galica 4.95 Din; žveplo 3 dinarje. — Mlatilnice s tresali in reto 4100 dinarjev; slamoreznice 1700—2000 Din; čistilni k10 sit 1500 Din; plugi Lesce 880 do 995 Din; reporeznica M. R. 550 Din; trijerji 2000 do 3500 Din; mlatilnice na ročni pogon 2200 Din; robkači 900 Din; sadni mlini 1400—1700 Din; brzoparilniki

1050—2800 Din; kosilni stroji 2000 Din; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi konicami 800 Din; patent motike »Rapp« 70 Din.

RAZNO

g Koliko pšenice in koruze smo izvozili v letu 1936. Od 1. januarja pa do 31. julija 1936 smo izvozili iz naše države 1654 vagonov pšenice in sicer za 20 milijonov 600.000 dinarjev. V zadnjih petih mesecih, to je od 1. avgusta pa do 31. decembra pa smo izvozili 27.666 vagonov pšenice za vrednost 402 milijona 100.000 dinarjev. — V drugi polovici leta 1936 se je izvoz pšenice razvijal sledeče: julij 188 vagonov 2 milijona 400.000 dinarjev, avgust 5168 vagonov 65 milijonov 800.000 dinarjev, september 9108 vagonov 120 milijonov 30.000 dinarjev, oktober 5635 vagonov 91 milijonov 300.000 dinarjev, november 4667 vagonov 77 milijonov 300.000 dinarjev, december 1654 vagonov 20 milijonov 600.000 dinarjev. — Korusa pa smo izvozili v zadnjih treh mesecih: oktober 324 vagonov 3 milijone 850.000 dinarjev, november 1993 vagonov 19 milijonov 500.000 dinarjev, december 3216 vagonov 29 milijonov 100.000 dinarjev. — Glavne ga izvoza koruze je pričakovati šele v teh mesecih.

g Izvoz živine. V zadnjem času se je povečal izvoz prašičev in živine zlasti v Nemčijo; to je vplivalo zelo ugodno na dviganje cen tudi v Sloveniji. Prvovrstne rejene vole plačujejo že do 6 Din za 1 kg žive teže, izpod 5 Din pa že ni skoraj nobenega vola več. Naši izvozniki kakor tudi nemški uvozniki pa se pritožujejo nad veliko izgubo teže pri naši živini med transportom. Ta izguba na teži nastane največkrat vsled tega, ker naši kmetovalci živino pred tehtanjem preveč nakrmijo. To grdo navado bi bilo treba opustiti in potem bi se dale doseči še ugodnejše cene. Prav tako so se dvignile vsled izvoza cene prašičev na 7 Din, pa tudi že več pri 1 kg žive teže.

**Kmetje! Vaša stanovska
organizacija ie Kmečka
zveza!**

Kmetijski nasveti

Ali smem sadna drevesa odkopati in jim s kompostom pognojiti okoli debla? Če je drevje mlado, moramo gnojiti okoli debla. Če rabimo hlevski gnoj, je bolje, da ne odkopljemo in gnojimo tik do debla, ker bi sicer v gnojni slami našli zavetje razni rastlinski škodljivci. Pri starejšem drevju gnojenje okoli debla sicer ni škodljivo, pravega učinka pa nima, kajti drevo srka hrano iz zemlje po tankih, sesalnih koreninicah, ki pa se nahajajo daleč od debla. Debele korenine s trdo kožo ne morejo vsrkavati hrane. Korist od gnojenja okoli debla ima samo trava, katera raste v sadovnjakih. Kompost ali pa hlevski gnoj lahko raztrosimo po vrhu, da se pa bolj pomeša z zemljo in je bolj dostopen koreninam, ga moramo zagrebati. S tem obenem tudi zemljo zrahljamo ter se tako korenine lažje širijo. Gnojilo navadno ali zakopljemo ali pa raztrosimo v jarke, ki so globoki približno pol metra. Ruša, ki se pri tem uniči, se kmalu zopet zaraste in uspeva potem še bolje. Najboljši čas za gnojenje sadnega drevja je vsekakor jesenski in zimski čas.

Ali je goveja kri dobro krmilo za prašiče? V prašičereji je velikega pomena to, da požre prašič vse različne stvari in med temi zlasti mnogo odpadkov, ki jih imamo v našem gospodarstvu. Prašiči zro razna rastlinska in živalska krmila. Kri je živalsko krmilo, ki vsebuje približno 20 odstotkov lahko prebavnih beljakovin, tako da jo lahko smatramo kot izborno močno krmilo za prašiče. — Prašiči zro surovo kri zelo radi, vendar je svetovati, da je v takem stanju ne pokladamo, četudi jo morda zmešamo z drugimi krmili, kajti z njo se prav lahko okužijo, ako je ta kri od obolelih živali, katere smo morali nenadoma zaklati. Zato je najboljši pametno, da shukamo govejo kri skupno z drugo krmo, n. pr. z otrobi, koruzo ali pa z manjvrednimi žitnimi in ajdovimi plevami ter jo šele ohlajeno pokladamo prašičem. Vedno je bolje, da smo v tem oziru skrajno previdni in ne krmimo prašičev s surovo govejo krvjo.

Goveja živina, posebno pa telice so mnogo ušive; kaj naj storim, da preženem uši? Živina je nalezla uši vsekakor v domačem hlevu ali pa kje drugod. Mlade živine se primejo uši še mnogo raje kot pa odrasle, zlasti tedaj, če jo premalo snažimo. Slabo oskrbovana in nezadostno krmljena živina je vedno bolj podvržena ušivosti, kot pa dobro oskrbovana in rejena. — Najrajši se drže uši goveda po vratu in hrbtu. Proti ušem imamo na razpolago veliko sredstev, od katerih učinkujejo nekatera počasneje, druga zopet hitreje. — Vsako sredstvo pa ni za vsako žival, kajti nekatere, zlasti mlade živali, so na koži zelo občutljive. Najhitreje in najbolje uničimo uši z bencinom; ker pa se bencin zelo rad vname, moramo z njim

previdno ravnati. V bližini ne sme biti nobene luči, pa tudi kaditi ne smemo. Pri tem postopamo tako, da namažemo vsa ušiva mesta z bencinom. Prav tako uspešno sredstvo proti ušem je tudi 2 odstotna raztopina tobakovega izvlečka, t. j. poldruga žlica tobakovega izvlečka, zmešanega v 1 litru vode. Da gnide popolnoma uničimo, je potrebno umivanje s tobakovo vodo vsakih 5 dni ponavljajoč. To sredstvo je zelo uspešno, ima pa samo to slabo stran, da škoduje živali, če se liže po koži, oziroma dlaki, ki je bila namočena s tobakovo vodo. Pri onih živalih, ki imajo občutljivo kožo, se ista rada vname. Da se žival ne bo lizala, je dobro pokriti umita mesta z odejo, pri čemer pa moramo seveda paziti, da ne prenesemo uši na drugo živino. Tudi na to moramo paziti, da se živina pri tem ne prehladi. — Učinkujoče sredstvo je tudi 4 odstotna lizolova raztopina. Tudi umivanje z lizolovo raztopino se mora redno ponavljati.

DOMAČA LEKARNA

ga Grlo se gnoji marsikomu večkrat. Če se le malo prehladi, pa že čuti v grlu. Zato je treba grlo vedno izpirati in ne samo takrat, kadar ravno boli. Grlo izpiraj po večkrat na dan z starim zdravilom: Zajbelja prevrej, primešaj mu medu in izpiraj grlo. Tudi par kapelj arnike na gorki vodi pomaga. Posrakaj včasih kapljo limoninega soka. Od zunaj naveži, kadar te grlo boli, krpo namazano z medom. Dobro je, če si tareš bezgovke od ušes navzdol z gorkim oljem. Glavno pa je, da varuješ prehlada noge in glavo. Pri prehladu skrbi, da se izpotiš. Staro zdravilo za to je lipov čaj z medom in malo mleka. Je bolje kakor aspirin.

ga Da se umirijo vetrovi. Zmešaj 40 gramov kumine, 180 gramov gomilci, 30 gramov poprove mete, 30 gramov baldrijana. Na četrt litra kropa deni dve žlici, prevrej in jemlji po žlici. Za hude slučaje pomaga, če lavorjevo zrnje, ki ga zmelješ in skuhaš. Izpij gorko. Če je, kakor pride rado starejšim ljudem, trebuh trd kakor boben, da še dihati ne da, stoli par pesti brinjevih jagod, zmešaj jih s kisom in rženo moko, da bo nastal redek močnik in namaži na prtič in zavij trebuh. Ali namaži na flanelo terpentinovega mazila in zavij se v to. Mazilo se naredi tako: Raztopi v lončeni posodi rumenega voska in kani vanj toliko terpentina, da bo mazljivo. Pomaga tudi za črva v prstu, zanohtnice, ozeblina.

ga Za prehudo kihanje si maži teme z janeževim oljem, (dobiš v lekarni) in zavij glavo. Pokliči zdravnika, če vidiš, da je kihanje nenormalno; lahko kdo umrje ob tem in pravijo, da je bila nekaj taka kuga, da si začel kihati in si umrl. Od takrat je baje navada, da se reče »Bog pomagaja!«, kadar kdo kihne.

PRAVNI NASVETI

Penzionisti in zaščita. A. S. Leta 1931 ste kupili posestvo, ki meri 14 oralov ter ste ostali dolžni v posojilnici. Prejemate pa tudi pokojnino po možu-rudarju. Radi bi se poslužili zaščite, ki vam je pa posojilnica ne prizna. Vprašate, če imate pravico do zaščite. — Ako vam je kmetijstvo glavni poklic in zemljo obdelujete sami ali s članom svoje rodbine, po potrebi pa tudi z najeto delovno močjo, če so vaši obdavčni dohodki iz kmetijstva večji, kakor pokojnina, tedaj ste zaščiteni. Verjetno pa to ni, ker bo gotovo obdavčena pokojnina večja, kakor dohodki iz 14 oral obsegajočega posestva.

Upnik-užitar in dolžnik-kmet. J. F. S. Leta 1930 in 1931 ste najeli posojilo od tedaj še imovitega kmeta. Sedaj pa je upnik že dalje časa dobro preskrbljen užitar in zahteva vrnitev cele dolžne vsote, češ, da je užitar večji revež, nego dolžnik. Kaj bi storili, da se vam dolg zniža. — Pisali smo že, da dolžnik kmet ne uživa zaščite, če je v boljšem gmotnem položaju, nego njegov upnik. Mi ne poznamo ne vaših razmer, ne razmer vašega upnika. Zato ne moremo reči, kdo je večji revež. Če se ne bosta sama sporazumela, bo na upnikovo zahtevo pač odločilo sodišče.

Izvršilni stroški zaščitenega kmeta. V. A. Trгоvec se je za kmetov dolg vključil na njegovo posestvo. Kmet je vključil ugovarjal in je sodišče končno izdalo sklep, da se dovoljena izvršba ustavi in razveljavijo vsi že izvršeni izvršilni čini. Kmet je trgovcu poravnal prvi obrok, ta ga pa terjaja po advokatu še za pravdne stroške. Ali jih je kmet dolžan plačati? — Po členu 4 uredbe se pri izračunavanju dolžne glavnice prištejejo glavnici dolga tudi pravomočno prisojeni pravdni in izvršilni stroški do dne 20. aprila 1932. Po pojasnilu pravosodnega ministra pa dolžnik ni dolžan povrniti upniku stroškov izvršilnega postopka, nastali v zvezi s kmetijskimi dolgovi v času od 20. aprila 1932 do 25. septembra 1936, kakor tudi ne pravnih strokov, nastalih v zvezi s temi dolgovi in v tem času, razen za sledeče primere: Dolžnik je dolžan dati odškodnino upniku in sicer za prisojene stroške v pravih o obstoju višini in načinu kmetijskega dolga, nastale v času od 20. aprila 1932 do 25. septembra 1936. Znesek teh stroškov se bo prištel glavnici. Če kmet s svojim postopkom ni dal povoda pritoževanju, ni dolžan poravnati upniku stroškov omenjene pravde. Sklep o teh vprašanih stroških izda sodišče v nepravdnem postopku.

Brez obrtnega dovoljenja ni dopustno izvrševanje obrti. F. V. Oblast ne bo dopustila, da vam zida hišo zidar, ki nima obrtnega dovoljenja. Graditev bodo v tem primeru ustavili, zidarja pa kaznovali. — S tem smo

odgovorili tudi na drugo vprašanje, ki ste ga nam poslali.

Starši odrasle otroke lahko zapode od doma. A. U. L. K. Po smrti vašega moža je bilo prepisano posestvo na sina, ki ima ostlim sestram izplačati ob polnoletnosti dote. Vi kot vdova pokojnega pa imate izgovorjeno dosmrtno gospodarstvo na tem posestvu. Eua izmed hčera je medtem že postala polnoletna in ji je brat — prevzemnik posestva izplačal doto. To dekle vas noče več poslušati, ko ji prepovedujete izostajanje z doma in ponocuje ter dela čeli hiši sramoto. Vprašate, kako bi jo mogli spraviti od hiše. — Ker imate na posestvu dosmrtno gospodarstvo, ste vi gospodar in vi odločate, kdo sme biti pri hiši. Polnoletni otroci ki so zdravi in sposobni, da sami sebe preživljajo, nimajo nobene pravice do svojih staršev, da bi jih le-ti še vzdrževali ali jim pomagali n. pr. z brezplačnim stanovanjem. Če polnoletna hčerka na vašo besedo noče zapustiti doma, jo boste pač morali pri domačem sodišču tožiti, da ga je dolžna zapustiti in se izseliti iz vaše hiše. Potem jo bo že ekskuktor prisilno spravil iz vaše hiše. Ne morete pa hčerke prisiliti, da bi šla iz domače občine, kamor je pristojna.

Kdaj morajo otroci vzdrževati starše. K. F. B. Kot železničar ste bili radi zadobljenih poškodb vpokojeni; vendar pa niste dobili skozi 9 mesecev pokojnine. Takrat ste prosili sina za pomoč in vam je obljubil, da vam bo pomagal, dokler ne dobite pokojnine. In vam je tekom devetih mesecev poslal 8000 Din. Sedaj je sin zahteval ta denar nazaj in zahteval celo 5% obresti, čeprav se glede obresti nista nič zmenila. Vprašate, če sme sin očetu računati obresti in po sodnji zahtevati povračilo obresti ker ste sami dali sina izučiti in mu s tem pripomogli do službe. — Če vam je sin rekel, da vam bo pomagal dokler ne dobite pokojnine, potem je pač jasno, da je sin le začasno dajal vam za preživljanje potreben denar. Čim ste dobili pokojnino za 9 mesecev skupaj izplačano, bi pač takoj morali sinu vrniti posojeni denar. Če se nista s sinom izrecno domenila, da ne boste plačal obresti, potem je sin upravičen zahtevati zakonite obresti, ki znašajo 5%. Ko na prvi opomin niste sinu vrnili posojila, je bil sin upravičen, da vas toži na plačilo dolga. Čeprav so starši imeli stroške z vzgojo otrok, zato še nimajo pravice zahtevati povračila teh izdatkov. Le če starši obubožajo, so jih dolžni otroci vzdrževati. Ker le začasno niste prejeli pokojnine, se ne more reči, da je bil sin dolžan vam podariti 8000 Din.

Sadjarska šola. M. A. Obrnite se pismeno na ravnateljstvo šole s prošnjo, da vam sporoči pogoje za sprejem. Če boste priložili znamko za odgovor, boste odgovor tudi prejeli.